

Vahiy kavramları üzerine

Yüksel Bey: “Kutsi hadis ne demektir? Allah’ın sözü mü, Resulullah’ın sözü mü? Âyete ve hadise göre farkı nedir?”

Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâmın (asm) pâk gönlüne nazil olan vahiy, iki türlü gelmiştir:

1- Vahyi metlûv: Okunan, tilâvet olunan, namazda kıraat olunan, sözüyle, üslûbuyla, ifade şekliyle, kelâmıyla, manasıyla Allah’a ait olan vahiydir. Üslûbu, lâfzı, telâffuz biçimi, söyleyiş tarzı, harf, kelime ve cümle kurgusu mu’cize olan Kur’ân’ın her bir âyeti bu sınıftandır. Namazda okunurlar. Kıraati ve tilâveti ibâdettir. Başka bir ifadeyle, Allahü Zülcelâl’in, Peygamber Aleyhissalâtü Vesselâma sözüyle, kelâmıyla, lâfzıyla, özülle, manasıyla her biçimi Kendi Zâtı Ulûhiyetine mahsus olmak üzere nazil buyurduğu vahye “Kur’ân” diyoruz.

2- Vahyi gayri metlûv: Okunuşuyla, tilâvetiyle, lâfzıyla, cümle yapısıyla, söyleniş biçimiyle değil; mânâsıyla, özülle, içiyle, sâfiyetiyle, pâklığı ile Allah’a ait olan vahiydir. Bu tür vahiylerin cümle kalıbına dökülmesi, telâffuz edilmesi, lâfzı, ifâde biçimi, söyleyiş tarzı Resûli Ekrem Efendimiz’e (asm) aittir. Namazda okunmazlar.

Bunlar da iki kısımdır:

1- Kudsî Hadîs: Cenâbı Hakk’ın, Kur’ân’dan başka, Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâma nâzil buyurduğu, Kendi Zâtı Ulûhiyetine mahsus, heybetli, kudsî, rubûbiyetinin azametini, tasarruflarının ihâtasını, Kendi Zâtının ve sıfatlarının büyüklüğünü, rahmetinin eşsizliğini, ihsân ve ikrâmının bolluğunu ifâde eden mânâlardır. Peygamber Efendimiz (asm) bu mânâları nübüvvet ehliyetiyle kendi cümle kalıplarına dökmüş ve bizlere nakletmiştir.

Hadis literatüründe bu tür hadislere “kudsî hadis, rabbânî hadis veya ilâhî hadis” denir.

2- Nebvî Hadîs: Cenâb-ı Hakk’ın, Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâma nazil buyurduğu sâir mânâlara ve vahiylerle ise, -ki bunları da Peygamber Efendimiz (asm) kendi ifade kalıplarına dökmüştür “nebevî hadis”, yani Hazreti Peygamberin (asm) sözü denmektedir. Nebvi hadisler vahiy zımnidirler. Yani sözü ve beyan tarzı Peygamber Efendimize (asm) ait olmak üzere, mana Allah’a aittir.

Bediüzzaman Hazretleri diyor ki: “Vahiyden gelen mücmel hadiseyi tafsil ve tasvirde, zâtı Ahmediye Aleyhissalâtü Vesselâm, bazen yine ilhama, ya vahye istinad edip beyan eder, veyahut kendi ferasetiyle beyan eder.”¹

Kudsî hadislerin başlangıç kısımlarında, “Allah dedi ki...”, “Aziz ve Celil olan Allah şöyle buyurdu...”, “Allah diyor ki:...”, “Rabb’iniz diyor ki:...”, “Rabb’iniz ne diyor biliyor musunuz?” gibi hadisler, mânâ itibariyle Allah’ın yüce tasarruflarını anlatan bir “Allah sözü” olduğunu vurgulayan ifâdeler yer alır. Bu tür hadisler Kur’ân’da değil; hadis kitaplarında hadis usûlüne uygun rivayetlerle zikredilmişlerdir.

Kur’ân ile kudsî hadisler vahyi sarihtirler. Yani açık vahiydirler. Bediüzzaman’ın ifadesiyle, “Resuli Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm onda sırf bir tercümandır, mübelliğdir, müdahalesi yoktur: Kur’ân ve bazı ehâdisi kudsiye gibi.”²

Kutsî hadise bir misal verelim:

*Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâm bir gün ashâbına (ra): “Rabbiniz ne buyuruyor biliyor musunuz?” diye sordu.

Ashâbı Kiram (ra): “Allah ve Resûlü daha iyi bilir” dediler.

Resuli Ekrem Efendimiz (asm): “Rabbiniz buyuruyor ki: ‘Kim ki bütün erkân ve şartlarına riayet ederek namazı vaktinde kılsa, Benim onun için bir ahdim vardır: Onu Cennete koyarım. Kim de namazın erkân ve şartlarına riayet etmez ve namazı vaktinde kılmazsa Benim onun hakkında bir sözüm yoktur; dilersem cehenneme koyarım, dilersem cennete.’”³

DUÂ

Allah’ım!

Bize hidâyet ver! Bize Sana giden yolu göster! Bize, Sana giden yolda sebat ve istikamet ver! Senin yolunda ayağımızı kaydırma! Bizi kendine kul kabul et! Bizi Habibi Edîbin Aleyhissalâtü Vesselâma ümmet eyle! Râzı olacağın amellerde bize yardımcı ol! Bizi insanlardan ve cinlerden gelen her türlü dalâletten koru! Hatâlarımızdan dolayı bize azap etme! Bizi bağışla!

Âmîn... Âmîn... Âmîn...

Dipnotlar:

1. Mektubat, s. 94.
2. Mektubat, s. 94.
3. Dârimî, Salât, 24.